

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 94/2025-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **METALFIN, s.r.o.**, Mudroňova 36 Košice, IČO 36 177 211, zastúpenej AKFU LEGAL s. r. o., Havlíčkova 11A, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cob/123/2020 a jeho rozsudku č. k. 4Cob/123/2020-1985 z 12. decembra 2022 a postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5Obdo/14/2023 a jeho rozsudku sp. zn. 5Obdo/14/2023 z 25. apríla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cob/123/2020 a jeho rozsudku č. k. 4Cob/123/2020-1985 z 12. decembra 2022 a postupu najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5Obdo/14/2023 a jeho rozsudku sp. zn. 5Obdo/14/2023 z 25. apríla 2024. Navrhuje napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnutý rozsudok najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať finančné zadost'učinenie a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. S ústavnou sťažnosťou nepriamo súvisí ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti Carmeuse Slovakia, s.r.o. (ďalej aj „žalovaná“), proti postupu (zbytočným priet'ahom) Okresného súdu Rožňava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12Cb/4/2011 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 11Cb/76/2004), ktorú ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 190/2018-18 z 8. marca 2018 odmietol ako zjavne neopodstatnenú, pretože v čase jej podania ústavnému súdu (18. decembra

2017) sa napadnuté konanie nachádzalo v štádiu, keď o odvolaní žalovanej proti (v poradí štvrtému) rozsudku okresného súdu č. k. 12Cb/4/2011-1541 z 18. septembra 2017, ktorým (opätovne) zaviazal žalovanú zaplatiť sťažovateľke (bod 1) 500 000 eur s príslušenstvom, rozhodoval krajský súd.

3. Z oboch ústavných sťažností a k nim pripojených príloh vyplýva, že predmetom rozhodovania všeobecných súdov bol spor medzi sťažovateľkou (žalobkyňou) a žalovanou (právnou nástupkyňou KALCIT spol. s r. o., Slavec, Plešivec, IČO 31 652 778, zrušenej bez likvidácie podľa § 69 ods. 1 a 3 Obchodného zákonníka „zlúčením s Carmeuse Slovakia, s.r.o.“, ktorá prebrala všetok majetok, práva, povinnosti a záväzky zrušenej spoločnosti v celom rozsahu) o zaplatenie 500 000 eur s príslušenstvom predstavujúcej zmluvnú pokutu v zmysle kúpnej zmluvy uzavretej medzi právnou predchodkyňou žalovanej (predávajúcou) a sťažovateľkou (kupujúcou) ešte 1. apríla 2001. Predmetom kúpnej zmluvy boli predaj a kúpa kusového vápna v bližšie špecifikovanej kvalite určeného na jeho ďalší predaj na území Maďarskej republiky bližšie špecifikovanému odberateľovi so sídlom v Maďarskej republike, v predpokladanom množstve 50 000 t počas platnosti kúpnej zmluvy uzavretej na dobu určitú 3 rokov „s opciou za základe prejavenia záujmu kupujúcim na ďalších 5 rokov“ (články I a VIII). Kúpna cena tovaru bola dohodou zmluvných strán stanovená na 72 DEM za tonu vrátane prepravných nákladov, colných, správnych a iných poplatkov vzniknutých pri dodaní tovaru, ktoré mala znášať predávajúca s tým, že 1. januára 2001 sa kúpna cena prepočíta „pevným výmenným kurzom na EUR“ (článok II). Platobné podmienky kúpnej zmluvy zároveň uvádzali, že „Platba za tovar dodaný na základe tejto zmluvy bude prevedená v kontraktačnej mene DEM, od 1. januára 2002 v EUR.“, pričom sťažovateľka mala povinnosť uhradiť kúpnu cenu za dodaný tovar na bankový účet žalobkyne do 100 dní odo dňa dodania tovaru (článok IV). Ostatné podmienky kúpnej zmluvy (článok VIII) ďalej uvádzali, že „8.3. Dodávateľ sa touto zmlouvou zaväzuje nedodávať tovar na teritórium uvedené v článku 1.2. tejto zmluvy inej osobe než kupujúcemu počas doby platnosti tejto zmluvy. 8.4. Ak dodávateľ poruší ustanovenie 8.3. tejto zmluvy zaväzuje sa uhradiť zmluvnú pokutu. 8.5. V prípade ak predávajúci nedodá objednaný tovar do 14 dní odo dňa objednávky kupujúcim zaväzuje sa predávajúci uhradiť zmluvnú pokutu. 8.6. Predajca má právo na odstúpenie od zmluvy zaplatením dohodnutého odstupného vy výške zmluvnej pokuty dohodnutej v bode 8.7. tejto zmluvy. 8.7. Zmluvná pokuty bola dohodou zmluvných strán stanovená na päťstotisíc EUR. 8.8. Všetky zmeny tejto zmluvy musia byť vykonané písomnou formou a podpísané splnomocnenými zástupcami oboch zmluvných strán. 8.9. Všetky dodatky uzavreté zmluvnými stranami sú neoddeliteľnou časťou tejto zmluvy.“.

4. Sťažovateľka, považujúc kúpnu zmluvu za platne uzavretú, pôvodne v návrhu na vydanie platobného rozkazu z 18. marca 2004 tvrdila, že „Dňa 18. 12. 2001 obdržal navrhovateľ faxom objednávku od svojho odberateľa z Maďarskej republiky na rok 2002. Medzi navrhovateľom a odporcom od platnosti a účinnosti predmetnej kúpnej zmluvy dochádzalo k realizovaniu plnenia z predmetnej zmluvy, t. j. k plneniu obsahu kúpnej zmluvy až do januára 2002, kedy odporca prestal realizovať plnenie a plniť si záväzky z predmetnej kúpnej zmluvy dohodnuté v jednotlivých ustanoveniach zmluvy, čím porušil ustanovenia kúpnej zmluvy v bodoch 8.3 a 8.5 článku VIII. tejto zmluvy, ktoré boli pre prípad ich porušenia zabezpečené zmluvnou pokutou.“. V priebehu konania poukazovala na to, že pri podpisovaní kúpnej zmluvy konateľmi zmluvných strán boli prítomní dvaja svedkovia, pričom jedným z nich bol audítor, s ktorým „bola konzultovaná i otázka meny, v akej má byť cena v zmluve uvedená. On osobne navrhol, aby táto bola uvádzaná v eurách, čo bolo

napokon aj akceptované.“. Oprávnenosť svojho nároku sťažovateľka preukazovala „*faktúrami, ktoré boli žalovanému fakturované a ním aj uhradené*“, čím malo byť preukázané, že „*k plneniu došlo na základe kúpnej zmluvy*“.

5. Žalovaná nepopierala, že v minulosti medzi jej právnou predchodkyňou a sťažovateľkou existoval obchodný záväzkový vzťah, popierala však platnosť kúpnej zmluvy, z ktorej sťažovateľka vyvodzovala nárok na zmluvnú pokutu, pričom tvrdila, že k realizovaniu plnenia z tejto kúpnej zmluvy nikdy nedošlo, že fax z 18. decembra 2001 v skutočnosti nebol objednávkou, ako tvrdila sťažovateľka, ale žiadosťou maďarského odberateľa adresovanou sťažovateľke (ktorá bola platobným miestom predávajúcej, na ktoré mal maďarský odberateľ uhrádzať kúpnu cenu za dodaný tovar, pričom profit sťažovateľky predstavoval rozdiel medzi nákupnou cenou a predajnou cenou tovaru) o predĺženie (inej) kúpnej zmluvy, ktorú 1. apríla 2001 právna predchodkyňa žalovanej uzavrela priamo s maďarským odberateľom, ktorý sa zaviazal, že od nej bude odoberať v období od 1. apríla 2001 do 31. decembra 2001 maximálne 500 t vápna mesačne, a ktorú právna predchodkyňa žalovanej dodržala, preto nemohla porušiť povinnosť dodať „*objednaný tovar do 14 dní odo dňa objednávky kupujúcim*“ podľa bodu 8.5. kúpnej zmluvy, z ktorej sťažovateľka vyvodzovala nárok na zmluvnú pokutu. Namietala, že faktúry predložené sťažovateľkou neboli vystavené na základe tejto kúpnej zmluvy, že predmet dodávok na týchto faktúrach je definovaný inak ako v tejto kúpnej zmluve a aj kúpna cena je stanovená v inej mene – slovenských korunách (t. j. zákonnom platidle Slovenskej republiky pred zavedením eura) – ako v tejto kúpnej zmluve. Ďalej namietala, že sťažovateľka v konaní nepreukázala ani nepredložila žiadnu objednávku v zmysle kúpnej zmluvy, z ktorej vyvodzovala nárok na zmluvnú pokutu, túto navyše považovala za neprimerane vysokú, špekulatívnu a šikanóznou, čo je v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaná považovala za neplatné aj ustanovenie 8.3. kúpnej zmluvy, a to z dôvodu jeho neurčitosti a zmätočnosti, v súvislosti s čím poukázala na to, že v predmetnej kúpnej zmluve nie sú dohodnuté exkluzívne dodávky akéhokoľvek kusového vápna, ale presne špecifikovaný tovar, ktorý zo strany žalovanej, resp. jej právnej predchodkyne nebol dodávaný iným zákazníkom, čo napokon sťažovateľka ani netvrdila.

6. Krajský súd (v poradí piatym) rozhodnutím – rozsudkom č. k. 2Cob/62/2018-1668 z 25. októbra 2018 – zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 12Cb/4/2011-1541 z 18. septembra 2017 (bod 2) tak, že žalobu zamietol ako nedôvodnú. Okresnému súdu vytkol, že napriek vykonaniu rozsiahleho dokazovania nesprávne vyhodnotil sťažovateľkou tvrdené porušenie povinností žalovanou vyplývajúce z bodov 8.5. a 8.3. kúpnej zmluvy, pričom nevzal do úvahy, že sťažovateľka v konaní nepreukázala, že splnila povinnosť vystaviť objednávky v písomnej forme a oznámiť presnú dispozíciu tovaru žalovanej najneskôr do 5 dní pred odoslaním tovaru v písomnej forme, preto sú jeho právne závery nesprávne. Krajský súd považoval za preukázané, že fax z 18. decembra 2001 nebol objednávkou a že právna predchodkyňa žalovanej uzavrela 1. apríla 2001 kúpnu zmluvu priamo s maďarským odberateľom. Z predložených faktúr považoval za preukázané aj to, že posledná dodávka zo strany sťažovateľky bola realizovaná 20. septembra 2001, pričom splatnosť faktúry za uvedenú dodávku bola 16. januára 2002. Celková cena za dodaný tovar (417 t) v roku 2001 predstavovala 810 608 Sk s DPH. Vychádzajúc zo skutočne realizovaného objemu dodávok tovaru v roku 2001, predpokladaného objemu dodávok v roku 2002 (o 700 – 800 t mesačne viac) v situácii, keď objem dodávok tovaru na roky 2003 a 2004 nebol dohodnutý, krajský súd (na rozdiel

od okresného súdu) považoval zmluvnú pokutu za neprimerane vysokú, dohodnutú v rozpore s dobrými mravmi, ako aj zásadami poctivého obchodného styku.

7. Na základe dovolania sťažovateľky najvyšší súd (v poradí druhým) rozhodnutím – uznesením sp. zn. 4Obdo/38/2020 z 30. júla 2020 – rozsudok krajského súdu č. k. 2Cob/62/2018-1668 z 25. októbra 2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pretože zistil, že krajský súd „*vstúpil do modifikácie skutkového stavu, na ktorom bolo napadnuté rozhodnutie prvej inštancie založené*“ bez toho, aby zopakoval alebo doplnil dokazovanie.

8. Dňa 11. novembra 2022 krajský súd uskutočnil pojednávanie, na ktorom zopakoval dokazovanie vo veci samej a následne (v poradí šiestym) rozhodnutím – rozsudkom č. k. 4Cob/123/2020-1985 z 12. decembra 2022 – zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 12Cb/4/2011-1541 z 18. septembra 2017 (bod 2) tak, že žalobu zamietol ako nedôvodnú. Opätovne konštatoval, že okresný súd na základe vykonaných dôkazov dospel pri svojom rozhodovaní k nesprávnym skutkovým zisteniam týkajúcim sa porušenia kúpnej zmluvy žalovanou, ako aj primeranosti a platnosti zmluvnej pokuty a že vec nesprávne právne posúdil. Krajský súd považoval za preukázané (body 87 až 93 napadnutého rozsudku), že zo strany žalovanej nedošlo k porušeniu povinnosti dodať „*objednaný tovar do 14 dní odo dňa objednávky kupujúcim*“ podľa bodu 8.5. kúpnej zmluvy, keďže sťažovateľka nesplnila povinnosť písomne objednať tovar s presnou dispozíciou jeho dodania, a to najmenej 5 dní pred odoslaním tovaru vyplývajúcu z bodov 3.2. a 3.4. kúpnej zmluvy, preto nemohol konštatovať vznik nároku sťažovateľky na zaplatenie zmluvnej pokuty. Zotrval na svojom závere, že fax z 18. decembra 2001 nebol objednávkou. Okrem toho poukázal na to, že v bode 8.8. kúpnej zmluvy sa zmluvné strany jasne dohodli, že akákoľvek zmena kúpnej zmluvy musí byť vykonaná v písomnej forme, k čomu však nikdy nedošlo. Ako právne irelevantnú krajský súd už neriešil otázku platnosti kúpnej zmluvy v súvislosti s jej údajným antidatovaním, nemožnosťou plnenia, resp. údajnou existenciou (inej) kúpnej zmluvy medzi žalovanou a maďarským odberateľom, ktorou sa žalovaná snažila preukázať, že sťažovateľka bola iba akýmsi „*platobným miestom*“. S ohľadom na značný odstup času a cudzí prvok v konaní, ktorým bol maďarský odberateľ, by podľa názoru krajského súdu zrejme ani nebolo možné dostatočne spoľahlivo zistiť bližšie okolnosti uzavretia tejto kúpnej zmluvy. Krajský súd ďalej uviedol, že ustanovenie bodu 8.5. kúpnej zmluvy je absolútne neplatným právnym úkonom podľa § 39 Občianskeho zákonníka, a to z dôvodu neprimeranosti výšky dohodnutej zmluvnej pokuty, ktorý vyplýva zo spôsobu dojednaní tohto nároku. Podľa obsahu príslušných zmluvných dojednaní by mal sťažovateľke vzniknúť nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty 500 000 eur v dôsledku omeškania žalovanej s akoukoľvek (aj objemovo malou) dodávkou tovaru (nie predpokladaným objemom 50 000 t tovaru počas 3 rokov), a to bez ohľadu na predmet konkrétnej objednávky, čo krajský súd považoval za absurdné. K nároku sťažovateľky na zmluvnú pokutu z dôvodu porušenia povinnosti žalovanej dodávať tovar inému subjektu na území Maďarskej republiky (bod 8.3. kúpnej zmluvy) krajský súd uviedol, že v tomto smere sťažovateľka dostatočne nepreukázala existenciu svojho nároku. Žalovaná poprela porušenie uvedenej povinnosti s tým, že na územie Maďarskej republiky dodávala iný druh vápna, ako je špecifikovaný v predmete kúpy podľa kúpnej zmluvy uzavretej so sťažovateľkou, pričom sťažovateľka toto tvrdenie žalovanej konkrétne nerozporovala. Aj keby žalovaná dodávala tovar inému subjektu v Maďarskej republike, čo sa však nepreukázalo, jej konanie by bolo pochopiteľné a napriek obsahu zmluvy ospravedliteľné, keďže účelom každého podnikania je vytváranie zisku, ktorý výrobcovi prináša práve predaj jeho tovaru. Za tejto situácie

sa uplatňovanie nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty z dôvodu porušenia bodu 8.3. kúpnej zmluvy javilo krajskému súdu ako výkon práva, ktorý je v rozpore s poctivým obchodným stykom a ako taký nepožíva právnu ochranu podľa § 265 Obchodného zákonníka.

9. Proti rozsudku krajského súdu (bod 8) sťažovateľka podala dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), tvrdiac, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, konkrétne od otázky platnosti kúpnej zmluvy uzavretej medzi sťažovateľkou a žalovanou a (inej) kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovanou a maďarským odberateľom, avšak krajský súd ju považoval za irelevantnú. Sťažovateľka vyslovila nesúhlas so záverom krajského súdu o neprimeranosti výšky dohodnutej zmluvnej pokuty, pričom mu vytkla, že sa nevysporiadal so skutočnosťou, že *„žalobca presne konkretizoval faktúry s fakturovanými čiastkami, ktoré boli žalovanému fakturované a ním aj hradené“*, čím je podľa sťažovateľky nesporné, že zo strany žalovanej došlo k akceptácii objednávok, ako aj k plneniu dodávok na základe kúpnej zmluvy. Sťažovateľka zároveň (bez označenia konkrétneho dôvodu zmätočnosti rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle Civilného sporového poriadku) namietala, že napadnutý rozsudok krajského súdu je nedostatočne odôvodnený, keďže sa v ňom nevysporiadal s vyjadreniami sťažovateľky k odvolaniu žalovanej, čo zakladá porušenie práva sťažovateľky na spravodlivý proces.

10. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5Obdo/14/2023 z 25. apríla 2024 dovolanie sťažovateľky zamietol.

10.1. K sťažovateľkou tvrdenej vade zmätočnosti predpokladanej § 420 písm. f) CSP najvyšší súd uviedol, že preskúmaním veci z hľadiska formulovaných dovolacích dôvodov nezistil arbitrárnosť v zmysle svojvôle krajského súdu v konaní či pri formulovaní dôvodov jeho rozhodnutia. Krajský súd viazaný predchádzajúcim rozhodnutím najvyššieho súdu nariadil pojednávanie, na ktorom zopakoval dokazovanie vo veci samej a následne o nej rozhodol. V odôvodnení napadnutého rozsudku dostatočne vysvetlil dôvody, pre ktoré dospel k záveru, že došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci súdom prvej inštancie, a preto rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu sťažovateľky zamietol. Z procesného hľadiska preskúmané rozhodnutie krajského súdu obsahovalo právnu argumentáciu produkovanú oboma sporovými stranami, námietkami a argumentmi oboch sporových strán sa krajský súd zaoberal a nemožno mu vytýkať, že sa nestotožnil s argumentáciou sťažovateľky, ktorá neunesla dôkazné bremeno v konaní. Krajský súd identifikoval pochybenie súdu prvej inštancie, čo sa týka skutkových zistení týkajúcich sa záveru, že žalovaná ako predávajúca porušila svoje povinnosti podľa kúpnej zmluvy, hoci takéto závery z obsahu ním vykonaného dokazovania vôbec nevyplývali. Podstatným skutkovým záverom a okolnosťou, ktorá mala rozhodujúci charakter pre posúdenie žalovaného nároku krajským súdom, bolo, že sťažovateľka nepostupovala podľa kúpnej zmluvy a nepreukázala písomnú objednávku tovaru tak, ako predpokladala kúpna zmluva, preto ani žalovaná nemohla porušiť povinnosť dodať tovar v dohodnutej lehote 14 dní, čím by sa dostala do omeškania. Podľa názoru najvyššieho súdu krajský súd presvedčivo odôvodnil aj záver o ne/primeranosti a ne/platnosti dojednaní o zmluvnej pokute, pričom z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, z akých dôvodov žalobu sťažovateľky zamietol. Napadnutý rozsudok krajského súdu preto najvyšší súd nepovažoval za nedostatočne odôvodnený a z tohto dôvodu za vykazujúci vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, ktorá by zakladala porušenie práva sťažovateľky na spravodlivý súdny proces.

Na základe uvedeného najvyšší súd dovolanie v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako podané proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

10.2. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd konštatoval, že sťažovateľka v dovolaní neformulovala konkrétnu právnu otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Sťažovateľkou uvádzaná otázka posúdenia ne/platnosti kúpnej zmluvy medzi sporovými stranami, resp. to, že jej riešenie krajský súd považoval za irelevantné vo väzbe na naplnenie podmienok na priznanie zmluvnej pokuty sťažovateľke, nie je otázkou, na ktorej riešení krajský súd založil svoje rozhodnutie. Ako bolo uvedené, rozhodujúcou skutočnosťou pre zamietnutie žaloby krajským súdom bolo, že zo strany žalovanej nedošlo k porušeniu povinnosti dodať „objednaný tovar do 14 dní odo dňa objednávky kupujúcim“, keďže sťažovateľka si u nej písomne neobjednala dodanie tovaru ani jej nedoručila presnú dispozíciu dodania tovaru v písomnej forme, preto sa žalovaná nemohla dostať do omeškania, čo by podľa bodu 8.5. kúpnej zmluvy mohlo spôsobiť vznik nároku sťažovateľky na zaplatenie zmluvnej pokuty. Pokiaľ sa sťažovateľka domnievala, že stačilo mať platne uzavretú kúpnu zmluvu a podľa nej plniť, čím automaticky vznikol nárok na zmluvnú pokutu, jej úvahe nebolo možné vyhovieť. Ak písomne uzavretá zmluva obsahuje ustanovenie, že sa môže meniť alebo zrušiť iba dohodou strán v písomnej forme, môže sa zmluva meniť alebo zrušiť iba písomne (§ 272 ods. 2 Obchodného zákonníka). Sťažovateľka mylne vychádzala z toho, že k porušeniu povinnosti žalovanou došlo napriek tomu, že nebol splnený primárny predpoklad vzniku povinnosti žalovanej plniť, a to písomná objednávka sťažovateľky, ktorej existenciu nepreukázala. Pokiaľ krajský súd dospel k záveru, že samotné dojednanie o zmluvnej pokute je absolútne neplatným právnym úkonom, najvyšší súd konštatoval, že vo vzťahu k tomuto záveru sťažovateľka v dovolaní nesformulovala žiadnu relevantnú právnu otázku, ktorou by sa mal zaoberať. Uvedený záver krajského súdu však najvyšší súd nepovažoval za arbitrárny, keďže z ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu formulovanej napr. rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. IObdoV/93/2004 z 24. marca 2006 vyplýva, že „zmluvná pokuta plní okrem zabezpečovacej funkcie aj funkciu paušalizovanej náhrady škody. Aj keď právo na zmluvnú pokutu vzniká bez ohľadu na vznik škody, medzi zmluvnou pokutou a škodou vzniknutou porušením zabezpečenej zmluvnej povinnosti existuje súvislosť. Priznanie zmluvnej pokuty mnohonásobne prevyšujúcej právo, ktoré zabezpečuje, by viedlo k celkom neodôvodnenému majetkovému prospachu oprávneného a znamenalo by neúmerne prísnu a bezdôvodnú sankciu, ktorá nie je nevyhnutná pre naplnenie zabezpečovacej funkcie zmluvnej pokuty.“. Z uvedených dôvodov najvyšší súd dovolanie v tejto časti zamietol podľa § 448 CSP ako nedôvodné.

II.

Argumentácia sťažovateľky

11. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] rekapituluje priebeh napadnutého konania pred všeobecnými súdmi, pričom namieta, že trvalo extrémne dlho – 20 rokov, čím bolo zasiahnuté do jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote.

12. Sťažovateľka vytýka krajskému súdu a najvyššiemu súdu, že jej neposkytli súdnu ochranu, pokiaľ ide o „zásadné procesné postavenie strany sporu pri prejednaní nároku, ktorý bol vždy uznaný súdom prvej inštancie“, pričom krajský súd neumožnil sťažovateľke ani účasť v odvolacom konaní, v ktorom sa malo *ex lege* nariadiť pojednávanie a vykonať dokazovanie, čo je v rozpore s právne záväzným stanoviskom najvyššieho súdu vyjadreným v jeho skoršom zrušujúcom rozhodnutí (bod 7). Napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnutý rozsudok najvyššieho súdu sú podľa názoru sťažovateľky svojvoľné vo vzťahu k zisteniu skutkového stavu a taktiež zmätočné vo vzťahu k právnomu posúdeniu neplatnosti dojednaní o zmluvnej pokute pre rozpor s dobrými mravmi, keďže tieto súdy v jej prípade neaplikovali § 301 Obchodného zákonníka, ktorý im umožňoval dodatočne znížiť neprimeranú vysokú zmluvnú pokutu dojednanú kúpnu zmluvou. V tejto súvislosti sťažovateľka namieta, že nevyužitím svojho moderačného oprávnenia krajský súd a najvyšší súd zasiahli do jej základného práva vlastníť majetok, resp. do jej práva na ochranu majetku.

13. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľka namieta aj porušenie svojho základného práva na súd zriadený zákonom, keďže o jej veci nerozhodovali senáty najvyššieho súdu v rovnakom zložení.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a vyjadrenie najvyššieho súdu

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

14. Krajský súd v liste sp. zn. 1SprV/798/2024 z 19. augusta 2024 uviedol, že ústavnú sťažnosť považuje za neopodstatnenú, keďže vo veci postupoval zákonným postupom, plne v súlade s príslušnými ustanoveniami Civilného sporového poriadku, pričom rešpektoval právne záväzné stanovisko najvyššieho súdu vyjadrené v jeho skoršom zrušujúcom rozhodnutí (bod 7). V rámci (posledného) odvolacieho konania zopakoval a doplnil dokazovanie, na ktorý účel nariadil štyri odvolacie pojednávania, a to 4. októbra 2022 (za účasti sťažovateľky a jej právneho zástupcu), 27. októbra 2022 (odročené z dôvodu mimoriadnej situácie – hrozby bombového atentátu); 11. novembra 2022 (za účasti sťažovateľky a jej právneho zástupcu) a 12. decembra 2022, keď vo veci vyhlásil rozsudok. Zopakoval, že podstatným pre rozhodnutie o nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty bol skutkový záver, sťažovateľka nepreukázala konkrétne porušenie zmluvnej povinnosti žalovanou, t. j. otázka platnosti dohodnutej zmluvnej pokuty a jej posúdenie bolo v zásade bez právneho významu. Inak povedané, otázka moderácie výšky zmluvnej pokuty by mala svoje opodstatnenie v prípade, ak by žalovaná porušila zmluvnú povinnosť, ktorej splnenie zmluvná pokuta zabezpečovala, avšak táto skutočnosť v konaní sťažovateľkou preukázaná nebola. Nepriзнaním nároku za zmluvnú pokutu nedošlo k porušeniu majetkových práv sťažovateľky. Krajský súd vo veci meritórne rozhodol koncom roka 2022 a jeho rozhodnutie následne meritórne preskúmal najvyšší súd v rámci dovolacieho konania, v ktorom dovolanie sťažovateľky zamietol.

III.2. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

15. Najvyšší súd v liste sp. zn. 5Obdo/14/2023 (k Obpj 38/2024) zo 7. augusta 2024 skonštatoval, že sťažovateľka sa svojimi námietkami zameriava na skutkový stav tak, ako ho subjektívne vidí ona, ktorý však v konaní neosvedčila, pričom je zjavné, že vôbec neporozumela dôvodom, pre ktoré nebolo možné vyhovieť jej žalobe, a taktiež že neprijíma právne závery najvyššieho súdu

zrozumiteľne formulované v dovolacom rozhodnutí, čo však nie je dôvodom na zrušenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu. K námietkam sťažovateľky ďalej uviedol, že krajský súd v súlade s právnym názorom najvyššieho súdu vyjadreným v jeho skoršom zrušujúcom rozhodnutí (bod 7) uskutočnil pojednávanie a zopakoval dokazovanie vo veci samej. Súdny nemohli využiť moderačné právo na zníženie zmluvnej pokuty, ak dospeli k záveru, že zo strany žalovanej nebola porušená zmluvná povinnosť zabezpečená zmluvnou pokutou. S poukazom na Rozvrh práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2023 v znení jeho zmien a dodatkov najvyšší súd uviedol, že po zániku funkcie dvoch členiek senátu 4O, ktoré v sporovej veci rozhodovali v roku 2020, nebolo možné pridelenie sporovej veci rovnakému senátu aj v roku 2023, ale táto bola pridelená náhodným výberom senátu 5O, čím bolo rešpektované právo sťažovateľky na zákonného sudcu. Najvyšší súd v dovolacom konaní uskutočnil riadny vecno-právny prieskum, pričom jeho trvanie – viac ako 10 mesiacov – nemožno označiť za neprimerane dlhé.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

16. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľky podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy, práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cob/123/2020 a jeho rozsudkom č. k. 4Cob/123/2020-1985 z 12. decembra 2022 a postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5Obdo/14/2023 a jeho rozsudkom sp. zn. 5Obdo/14/2023 z 25. apríla 2024.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu:

17. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 170/2022, III. ÚS 678/2021, I. ÚS 695/2022).

18. Konaním a rozhodovaním všeobecných súdov je teda ústavný súd oprávnený zaoberať sa len vtedy, ak sa ústavnou sťažnosťou namieta porušenie takých základných práv alebo slobôd, ktorým nebola poskytnutá účinná ochrana. Účinnú ochranu základných práv a slobôd (okrem iného) predstavuje opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, ktorých porušenie namieta a ktorý jej

umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 36/96).

19. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu (bod 8) mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie), v ktorom uplatnila v zásade totožnú argumentáciu ako v ústavnej sťažnosti, jej dovolacími námietkami sa najvyšší súd riadne zaoberal a následne vo veci meritórne rozhodol (body 10 až 10.2.).

20. Právomoc najvyššieho súdu na preskúmanie rozsudku krajského súdu v tejto časti vylučuje právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti, preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

21. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu, ktorý nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná alebo formalistická a aby bola čo najstálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

22. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd zameral svoju pozornosť na to, či najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody, pre ktoré ho zamietol, a teda či účinky jeho dovolacej právomoci boli zlučiteľné s právom sťažovateľky ako strany sporu na prístup k súdu a súčasne či zo strany najvyššieho súdu došlo k splneniu požiadaviek kladených na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia, a to so zreteľom na už uvedené východiská a možnosti ústavného prieskumu napadnutého uznesenia.

23. Vzhľadom na predmet rozhodovania všeobecných súdov (bod 3) ústavný súd uvádza, že zmluvná pokuta je jedným z najčastejšie využívaných zabezpečovacích prostriedkov v oblasti občianskeho práva, ako aj obchodného práva, preto by zmluvné strany mali dbať na to, aby pri formulácii textu dohody o zmluvnej pokute presne, určito a zrozumiteľne (§ 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka) vymedzili povinnosť, ktorej porušenie má za následok vznik práva na zmluvnú pokutu, inak sa vystavia riziku, že súd v konaní rozhodne o jej neplatnosti.

24. Zmluvnú pokutu možno dojednať len písomne a v dojednaní musí byť určená výška pokuty alebo určený spôsob jej určenia (§ 544 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

25. Zmluva vyžaduje pre platnosť písomnú formu iba v prípadoch ustanovených v zákone, alebo keď aspoň jedna strana pri rokovaní o uzavretí zmluvy prejaví vôľu, aby sa zmluva uzavrela v písomnej forme (§ 272 ods. 1 Obchodného zákonníka). Ak písomne uzavretá zmluva obsahuje ustanovenie, že sa môže meniť alebo zrušiť iba dohodou strán v písomnej

forme, môže sa zmluva meniť alebo zrušiť iba písomne (§ 272 ods. 2 Obchodného zákonníka); citované zákonné ustanovenie pripúšťa, že písomne uzavretá zmluva môže byť zmenená alebo zrušená aj ústne, avšak za predpokladu, že zmluvné strany do písomnej zmluvy nezahrnú klauzulu, že sa môže zmeniť alebo zrušiť iba dohodou strán v písomnej forme. (Ovečková, O. Zmluvná pokuta. 2. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2011, s. 64 a nasl.).

26. *„Dohoda o zmluvnej pokute musí byť uzavretá písomne a musí v nej byť určená výška pokuty alebo v nej musí byť určený spôsob jej určenia. Výšku zmluvnej pokuty možno určiť jednorazovo pevnou sumou, prípadne v percentách či zlomkom ceny alebo aj ako sumu, ktorá sa môže určitým spôsobom opakovať. Nič nebráni ani tomu, aby sa uvedené alebo ešte aj ďalšie spôsoby medzi sebou rôzne kombinovali. Jej výška alebo spôsob určenia však musia byť vyjadrené jednoznačne, rovnako ako zmluvná povinnosť, pre prípad porušenia ktorej bola zmluvná pokuta dojednaná, inak je takáto dohoda neplatná.* (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. M Obdo V 4/2003 z 19. novembra 2003, R 92/2004)

27. Zabezpečovanú povinnosť môže niesť ktorákoľvek zo zmluvných strán. Zmluvné strany nie sú obmedzené v tom, aby si v takejto dohode dohodli, ktorá z nich bude mať povinnosť zabezpečenú zmluvnou pokutou. *„Sama skutočnosť, že strany dojednali zmluvnú pokutu pre prípad porušenia zmluvnej povinnosti iba jednou zmluvnou stranou, neznamená, že takáto dohoda odporuje zásadám poctivého obchodného styku.“* (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo 4/99 z 1. septembra 2000).

28. *„Keďže záväzok vyplývajúci z dohody o zmluvnej pokute má za cieľ zabezpečiť riadne splnenie iného zmluvného záväzku, záväzok vyplývajúci z dohody o zmluvnej pokute má vo vzťahu k zabezpečovanému (hlavnému) záväzku povahu akcesorického záväzku. Z uvedeného vyplýva, že ak k vzniku hlavného záväzku nedôjde, nemôže dôjsť ani k vzniku akcesorického záväzku, ktorý mal zabezpečiť plnenie zmluvnej povinnosti.“* (Patakyová, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2022. s. 1260 – 1266.).

29. Ústavný súd preskúmaním napadnutého rozsudku zistil, že najvyšší súd v jeho odôvodnení opísal priebeh napadnutého konania, v ktorom sa sťažovateľka domáhala proti žalovanej zaplattenia sumy 500 000 eur s príslušenstvom predstavujúcej zmluvnú pokutu z obchodného záväzkového vzťahu (body 1 až 16 napadnutého rozsudku), uviedol dovolacie námietky sťažovateľky (body 17 a 23 napadnutého uznesenia) a nadväzne aj dôvody zamietnutia dovolania sťažovateľky, pri ktorých posudzovaní vychádzal z obsahu práva na spravodlivý proces (body 27 až 58 napadnutého uznesenia). Najvyšší súd konštatoval, že krajský súd (viazaný predchádzajúcim rozhodnutím najvyššieho súdu) nariadil pojednávanie, na ktorom zopakoval dokazovanie vo veci samej, a následne vo veci samej rozhodol. Podľa názoru najvyššieho súdu krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku dostatočne vysvetlil dôvody, pre ktoré dospel k záveru, že došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci súdom prvej inštancie, a preto rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu sťažovateľky zamietol. Rozhodujúcou skutočnosťou pre zamietnutie žaloby krajským súdom pritom bolo, že zo strany žalovanej nedošlo k porušeniu povinnosti dodať *„objednaný tovar do 14 dní odo dňa objednávky kupujúcim“*, keďže sťažovateľka si u nej písomne neobjednala dodanie tovaru ani jej nedoručila presnú dispozíciu dodania tovaru v písomnej forme, preto sa žalovaná nemohla dostať do omeškania, čo by podľa bodu 8.5. kúpnej zmluvy mohlo spôsobiť vznik nároku sťažovateľky na zaplattenie zmluvnej pokuty. Pokiaľ takýto nárok

sťažovateľke nevznikol, resp. sťažovateľka existenciu takéhoto nároku nepreukázala, súd nemohol využiť svoje moderačné (zmiernovacie) právo vyplývajúce z § 301 Obchodného zákonníka. Podľa názoru najvyššieho súdu krajský súd presvedčivo odôvodnil aj záver o ne/primeranosti a ne/platnosti dojednaní o zmluvnej pokute, pričom z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, z akých dôvodov žalobu sťažovateľky zamietol.

30. Ústavný súd z obsahu kúpnej zmluvy, ktorú sťažovateľka pripojila k ústavnej sťažnosti, ďalej zistil, že Ostatné podmienky (článok VIII) obsahujú (písomnú) dohodu uzavretú medzi právnou predchodkyňou žalovanej a sťažovateľkou o zmluvnej pokute určenej pevnou sumou 500 000 eur. V celej kúpnej zmluve, ako aj v dohode o zmluvnej pokute absentuje (číselné) označenie relevantných ustanovení Občianskeho zákonníka alebo Obchodného zákonníka, podľa ktorých boli uzavreté. V dohode o zmluvnej pokute nie je uvedené, že konkrétny obchodný záväzkový vzťah sa riadi § 300 Obchodného zákonníka, podľa ktorého okolnosti vylučujúce zodpovednosť (§ 374) nemajú vplyv na povinnosť platiť zmluvnú pokutu. Ide tu o preferenciu absolútnej objektívnej zodpovednosti bez možnosti liberácie, ku ktorej dôjde, ak zmluvné strany neuzavrú žiadnu dohodu o otázke zodpovednostného princípu. Keďže citované zákonné ustanovenie má dispozitívnu povahu, jeho aplikáciu môžu zmluvné strany dohodou vylúčiť a v konkrétnom prípade platenie zmluvnej pokuty upraviť inak.

31. Tak tomu bolo aj v posudzovanom prípade, v ktorom bola zmluvná pokuta dojednaná pre prípad omeškania žalovanej so splnením konkrétneho záväzku – dodať „objednaný tovar do 14 dní odo dňa objednávky kupujúcim“, pričom všetky zmeny „tejto zmluvy“ museli byť vykonané písomnou formou a podpísané splnomocnenými zástupcami oboch zmluvných strán (bod 3).

32. Splnenie konkrétneho záväzku žalovanou (resp. jej právnou predchodkyňou) – dodať „objednaný tovar do 14 dní odo dňa objednávky kupujúcim“ – nebolo možné posúdiť zo strany všeobecných súdov izolovane, t. j. bez ohľadu na Podmienky dodania (článok III), podľa ktorých „3.2. Kupujúci oznámi predávajúcemu presné dispozície dodania v písomnej forme najneskôr do 5 dní pred odoslaním tovaru. 3. 3. Predajca oznámi odoslanie tovaru kupujúcemu faxovou správou v deň odoslania tovaru. Oznámenie obsahuje informácie o doprave a hmotnosť odoslaného tovaru. 3.4. Dodávky tovaru predajcom budú uskutočnené po častiach na základe objednávky kupujúcim.“.

33. Skutočnosť, že sťažovateľka neunesla dôkazné bremeno spočívajúce v tom, že splnila svoj záväzok – vopred písomne objednať tovar – je teda liberačným dôvodom, ktorý žalovanú zbavil povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu. Pokiaľ sťažovateľke nevznikol nárok na zmluvnú pokutu, súd nemohol využiť svoje moderačné (zmiernovacie) právo vyplývajúce z § 301 prvej vety Obchodného zákonníka, teda neprimerane vysokú zmluvnú pokutu znížiť s prihliadnutím na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti, a to až do výšky škody, ktorá vznikla do doby súdneho rozhodnutia porušením zmluvnej povinnosti, na ktorú sa vzťahuje zmluvná pokuta. Takýto záver najvyššieho súdu (ale aj krajského súdu) je ústavne akceptovateľný.

34. Z ústavnoprávneho hľadiska nič nemožno vytknúť ani záveru najvyššieho súdu (ale aj krajského súdu) o ne/primeranosti a ne/platnosti dojednaní o zmluvnej pokute, ktorý vyplýva zo spôsobu dojednaní tohto nároku, ktorý by mal vzniknúť sťažovateľke v dôsledku omeškania žalovanej s akoukoľvek (aj objemovo malou) dodávkou tovaru (nie predpokladaným objemom

50 000 t tovaru počas 3 rokov), a to bez ohľadu na predmet konkrétnej objednávky určený „na ďalší predaj na území Maďarskej republiky“.

35. Primeranosť výšky zmluvnej pokuty treba posudzovať individuálne, podľa okolností konkrétneho prípadu, pričom je potrebné zohľadniť nielen závažnosť porušenia zmluvnej povinnosti jednou zmluvnou stranou a jej význam pre druhú zmluvnú stranu, ale aj prípadnú výšku škody, ktorá druhej zmluvnej strane vznikla v dôsledku porušenia zmluvnej povinnosti jej zmluvným partnerom.

36. Sťažovateľka ani v ústavnej sťažnosti nedokázala vyčísliť výšku škody, ktorá jej mala vzniknúť tvrdeným porušením zmluvnej povinnosti žalovanou, uviedla len, že zmluvná pokuta v sume 500 000 eur „je v pomere s hodnotou dohodnutého obchodu v sume 3,6 mil. DEM približne do 20 %“.

37. Vzhľadom na existenciu dvoch cudzích prvkov v predmetnom obchodnom záväzkovom vzťahu, a to nielen maďarského odberateľa, ktorého identifikoval už krajský súd, ale aj cudziu menu (DEM), v ktorej bolo dojednané zaplatenie kúpnej ceny sťažovateľkou (bod 3), avšak všeobecné súdy sa ňou v odôvodnení svojich rozhodnutí bližšie nezaoberali, ústavný súd poukazuje na osobitnú právnu úpravu pre záväzkové vzťahy v medzinárodnom obchode v HLAVE III Obchodného zákonníka (účinné aj v čase uzavretia kúpnej zmluvy, t. j. 1. apríla 2001), najmä čo sa týka meny peňažného záväzku a s tým súvisiaceho prepočtu mien.

38. Dlžník je povinný splniť svoj peňažný záväzok v mene, v ktorej sa peňažný záväzok dojednal. Pri pochybnostiach je povinný v tej istej mene nahradiť škodu, na ktorú je zaviazaný pri porušení zmluvy alebo zániku záväzku (§ 732 ods. 1 Obchodného zákonníka). Ak právne predpisy štátu, na ktorého území má dlžník sídlo alebo miesto podnikania, prípadne bydlisko, alebo iné rozhodné právne predpisy bránia plateniu v mene uvedenej v odseku 1, je dlžník povinný nahradiť škodu, ktorá veriteľovi vznikla platením v inej mene (§ 732 ods. 2 Obchodného zákonníka). Ak je peňažné plnenie dojednané stranami v určitej mene a dlžník podľa zmluvy uzavretej s veriteľom alebo podľa medzinárodnej zmluvy alebo inej právnej úpravy má svoj záväzok plniť v inej mene, je pre menový prepočet rozhodujúci stredný kurz medzi oboma menami platný v čase, keď sa poskytuje peňažné plnenie v mieste určenom v zmluve, inak v mieste, kde má veriteľ svoje sídlo alebo miesto podnikania, prípadne bydlisko (§ 733 Obchodného zákonníka).

39. Je všeobecne známou skutočnosťou, ktorú netreba dokazovať, že *«jednotná mena Európy, euro, vznikla 1. januára 1999. Ďalšie tri roky však bola len „virtuálnou“ menou, ktorú používali najmä banky a finančné trhy. Pre väčšinu ľudí sa euro stalo „skutočnou“, t. j. viditeľnou a hmatateľnou menou až 1. januára 2002, keď boli zavedené eurové bankovky a mince.»* (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.sk.html>). Zavedenie eura možno definovať ako oficiálne nahradenie určitej meny ako zákonného platidla v štáte menou euro. V deň zavedenia spoločnej meny 1. januára 1999 sa euro stalo novou oficiálnou menou 11 členských štátov, v ktorých nahradilo pôvodné národné menové jednotky. Stalo sa tak v dvoch fázach. Prvou fázou bolo zavedenie virtuálnej meny na bezhotovostné platby a účtovné účely, pričom staré menové jednotky sa aj naďalej používali na hotovostné platby a boli vnímané ako „čiastkové jednotky“ eura. V druhej fáze dostalo euro fyzickú podobu bankoviek a mincí, ktoré boli uvedené do obehu 1. januára 2002. Dňa 31. decembra 1998 Rada Európskej únie stanovila neodvolateľný výmenný kurz nemeckej marky k euru s účinnosťou od 1. januára 1999 na 1,95583 DEM za 1 euro.

40. Proces zavedenia eura bližšie opisuje rozsudok Súdu prvého stupňa (piatej komory) zo 14. októbra 2004 vo veci vec T-56/02, Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG, Mníchov (Nemecko), proti Komisii Európskych spoločností, z ktorého okrem iného vyplýva, že «Článok 1091 ods. 4 zmluvy ES (teraz článok 123 ods. 4 ES) stanovuje, že Rada k dátumu začiatku tretej etapy hospodárskej a menovej únie (HMÚ) prijme neodvolateľné výmenné kurzy mien členských štátov, ktoré prijímajú euro ako jednotnú menu v súlade so Zmluvou ES (ďalej len „účastnícke členské štáty“) a neodvolateľné pevné kurzy, podľa ktorých sa tieto meny nahradia eurom. Z článkov 2 a 3 nariadenia Rady č. 1103/97 vyplýva, že od 1. januára 1999 je menou účastníckych členských štátov euro, ktoré nahrádza menu každého účastníckeho členského štátu podľa prepočítacích koeficientov. Články 10 a 11 nariadenia č. 974/98 určujú 1. január 2002 ako dátum uvedenia do obehu a vydania bankoviek a mincí označených ako euro. Články 5 až 9 nariadenia č. 974/98 obsahujú prechodné ustanovenia, ktoré sa použijú počas obdobia od 1. januára 1999 do 1. januára 2002 (ďalej len „prechodné obdobie“).». Na uvedený rozsudok nadväzuje Rozsudok Súdu prvého stupňa (štvrtej komory) z 27. septembra 2006 v spojených veciach T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP a T-61/02 OP, Dresdner Bank AG a iní proti Komisii Európskych spoločností.

41. Od 1. januára 1999 sa euro stalo referenčnou menou (aj) voči slovenskej korune (SKK). Na internetovej stránke Národnej banky Slovenska <https://nbs.sk/statisticke-udaje/kurzovy-listok/kurzovy-listok/> dosiaľ možno nájsť archív kurzových lístkov, pričom mesačný prehľad obsahuje údaje z denných kurzových lístkov o výmennom kurze slovenskej koruny voči jednotlivým cudzím menám za vybraný mesiac a rok.

42. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že v posudzovanom prípade zmluvné dojednanie o kúpnej cene (čo je podstatná náležitosť kúpnej zmluvy) predstavujúcej úhradu kupujúceho za získaný predmet kúpy v spojení s mechanizmom jej prepočtu „pevným výmenným kurzom na EUR“ (bod 3) a Platobnými podmienkami (článok IV) kúpnej zmluvy nerespektovalo právnu úpravu meny peňažného záväzku a s tým súvisiaceho prepočtu mien uvedenú v bodoch 37 až 40 tohto uznesenia, čo sa evidentne prejavilo aj v neschopnosti sťažovateľky vyčíslieť výšku škody v napadnutom konaní pred všeobecnými súdmi.

43. Pokiaľ sťažovateľka v priebehu konania pred všeobecnými súdmi poukazovala na to, že pri podpisovaní kúpnej zmluvy konateľmi zmluvných strán boli prítomní dvaja svedkovia, pričom jedným z nich bol audítor, s ktorým „bola konzultovaná i otázka meny, v akej má byť cena v zmluve uvedená. On osobne navrhol, aby táto bola uvádzaná v eurách, čo bolo napokon aj akceptované.“, jej tvrdenie je v rozpore s realitou vyplývajúcou z obsahu kúpnej zmluvy, ktorú pripojila k ústavnej sťažnosti.

44. V kontexte osobitnej právnej úpravy zmluvy o výhradnom predaji v § 745 až § 749 Obchodného zákonníka (majúcej charakter rámcovej zmluvy), ktorou sa dodávateľ zaväzuje, že tovar určený v zmluve nebude v určitej oblasti dodávať inej osobe než odberateľovi, pričom jednotlivé predaje v rámci zmluvy o výhradnom predaji sa uskutočňujú na základe samostatných kúpnych zmlúv, avšak časť obsahu týchto zmlúv sa môže dohodnúť už v zmluve o výhradnom predaji, ústavný súd nepovažuje za márne tvrdenia žalovanej (t. j. protistrany v napadnutom konaní) o neplatnosti kúpnej zmluvy, keďže niektoré z týchto zmluvných dojednaní obsahovala (body 3 a 5), avšak vzhľadom na predmet napadnutého konania pred všeobecnými súdmi akceptuje

záver najvyššieho súdu, že pre jeho rozhodnutie o dovolaní sťažovateľky posudzovanie ne/platnosti kúpnej zmluvy nebolo podstatné, ale právne bezvýznamné (irelevantné).

45. „Predmetom zmluvy o výhradnom predaji nie je záväzok dodať určitý tovar, tento záväzok musí byť dohodnutý v inej, tzv. realizačnej zmluve. Skutočnosť, že zmluva o výhradnom predaji nie je kúpnu zmluvou, zákon zvyrazňuje aj tým, že účastníkov zmluvy označuje dodávateľ a odberateľ, a nie predávajúci a kupujúci.“ (OVEČKOVÁ, O. A KOL. Obchodný zákonník. Veľký komentár, I. a II. zväzok, Wolters Kluwer, 2017. § 745 až 749.).

46. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd považuje záver najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania sťažovateľky za ústavne konformný a udržateľný. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je zjavne neodôvodnené, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu nemajúce oporu v Civilnom sporovom poriadku (§ 438 a nasl.) a Obchodnom zákonníku. Najvyšší súd primeraným spôsobom reagoval na dovolacie námietky sťažovateľky, pričom v okolnostiach prípadu žiadna právna otázka podstatná pre rozhodnutie o merite veci neostala nezodpovedaná.

47. Je evidentné, že sťažovateľka vôbec neporozumela dôvodom, pre ktoré nebolo možné vyhovieť jej žalobe, a taktiež že neprijíma právne závery najvyššieho súdu zrozumiteľne formulované v dovolacom rozhodnutí, ako tvrdí najvyšší súd, čo však nie je dôvodom na zrušenie napadnutého rozsudku (bod 15).

48. Základné právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Procesný postoj účastníka konania (strany sporu) zásadne nemôže bez ďalšieho implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania (strana sporu) uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (m. m. IV. ÚS 329/04, II. ÚS 106/05, III. ÚS 32/07, III. ÚS 302/09, III. ÚS 75/2010).

49. Ústavnú udržateľnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nie je spôsobilá spochybniť ani námietka sťažovateľky o porušení jej základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, ktorú v ústavnej sťažnosti odôvodnila len tým, že o jej veci nerozhodovali senáty najvyššieho súdu v rovnakom zložení (bod 13). Pokiaľ po zániku funkcie dvoch členiek senátu 4O, ktoré v sporovej veci rozhodovali v roku 2020, nebolo možné pridelenie sporovej veci rovnakému senátu aj v roku 2023, ale táto bola pridelená náhodným výberom senátu 5O (bod 15), nemožno postupu najvyššieho súdu nič vytknúť.

50. V danej skutkovej a procesnej situácii nemožno uvažovať ani o existujúcom vlastníckom práve sťažovateľky, prípadne o legitímnom očakávaní, ktoré by *ratione materiae* spadalo do rámca čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, ktorých porušenie namieta v ústavnej sťažnosti. „Článkom 20 ods. 1 ústavy sa vlastníčkovi priznáva len ochrana majetku, ktorý nadobudol v súlade s platným právnym poriadkom.“ (PL. ÚS 33/95) „Tento článok Ústavy Slovenskej republiky nevyhlasuje za základné ľudské právo vlastníctvo samotné, ale právo byť vlastníkom, t. j. právo

nadobúdať vlastníctvo. Vzťahuje sa na štátnych občanov Slovenskej republiky, cudzincov, právnické osoby slovenské i zahraničné, a aj štát. Výklad tohto ustanovenia však neznamená, že každý má právo vlastníť akýkoľvek majetok... Uvedené ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky treba vykladať tak, že každý má právo vlastníť majetok, ktorý ústavou alebo zákonom Slovenskej republiky nie je z tohto vlastníctva vylúčený.“ (PL. ÚS 38/95) Aj posudzovanie Európskeho súdu pre ľudské práva je v tomto smere kazuistické. «Všeobecné pravidlo znie, že ak bolo určité majetkové právo priznané právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho orgánu, ktoré je vykonateľné, potom ide o „majetok“ v zmysle čl. 1 Protokolu č. 1.» (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář, Praha : C.H. Beck, 2012. s. 1261.). V posudzovanom prípade sťažovateľka existenciu majetku alebo práva majetkového charakteru dotknutého napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu nepreukázala.

51. Medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a obsahom základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavnej sťažnosti sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutým postupom krajského súdu a napadnutým postupom najvyššieho súdu:

52. V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť aj zistenie, že porušenie uvedeného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, v ktorom už označený všeobecný súd meritórne rozhodol pred podaním ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (II. ÚS 184/06), a preto už k namietanému porušovaniu tohto práva nečinnosťou orgánu verejnej moci v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu nemohlo dochádzať (m. m. II. ÚS 387/06).

53. Vzhľadom na to, že v čase, keď sa sťažovateľka obrátila s ústavnou sťažnosťou na ústavný súd, už bola vec právoplatne skončená, nemohlo dochádzať k porušeniu jej namietaného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) a jej právna neistota už nemohla trvať. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

54. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. februára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu